

dr Maria Krystyna Szmigel

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej obszary zainteresowań i refleksja związana z jubileuszem 10-lecia działalności

Idea utworzenia Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej powstała w gronie osób, które współtworzyły Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Krakowie. To właśnie w Krakowie odbywały ważne rozmowy i seminaryjne spotkania z prof. Bolesławem Niemierko, który całym sercem popierał nasze idee, będąc przekonany, że środowisko diagnostyki istnieje, a powstanie Towarzystwa może potwierdzić formalnie ten fakt.

Środowisko diagnostyki

Grupa inicjatywna, która podjęła się utworzenia Towarzystwa, miała za sobą wiele lat pracy zawodowej, w tym kilka lat na szerszym forum niż wojewódzkie forum oświatowe. Wspólna praca pod kierunkiem Wojciecha Małeckiego, koordynatora programu Nowa Matura, polegająca na wypracowywaniu nowych rozwiązań merytorycznych i organizacyjnych, aby ujednoczyć w kraju egzamin dojrzałości, poszerzała systematycznie krąg naszych znajomych. Współpracowaliśmy z nauczycielami z całej Polski w ramach programu Nowa Matura i SMART.

Spotkania odbywały się systematycznie przez kilka lat, minimum raz w miesiącu przez dwa dni. Podczas tych spotkań prowadziliśmy wielogodzinne, dokumentowane dyskusje. Więzi te wzmacniały się w sytuacjach trudnych i kryzysowych, których nie brakowało podczas planowania i przekonywania do słuszności przeprowadzania zmiany. Nauczyciele wielu przedmiotów ogólnokształcących, wypracowując wspólnie materiały, poznawali się, konsolidowali, a ich relacje międzyludzkie nabierały cech powinnościowych, decydujących o sposobie odnoszenia się do siebie nawzajem. Współpraca z czasem zaczęła przynosić efekty i dawała satysfakcję ze wspólnie realizowanych zadań.

W ramach programu SMART, który wspierał działania programu Nowa Matura, mogliśmy poznać ekspertów krajowych egzaminów w Anglii i Holandii, którzy prowadzili z nami zajęcia z zakresu wypracowywania wymagań egzaminacyjnych w celu zapewnienia trafności egzaminów, tworzenia zadań i schematów oceniania oraz różnych metod ich standaryzacji i wartościowania. Byliśmy uczestnikami wizyt studyjnych w komisjach egzaminacyjnych Anglii i Holandii, tj. w krajach, w których krajowe egzaminy przeprowadzane były od lat.

Uczestnicy programów Nowa Matura i SMART podnosili swoje kwalifikacje z zakresu pomiaru dydaktycznego na kursach i studiach podyplomowych w Gdańsku, prowadzonych przez prof. Bolesława Niemierko w ramach Międzywydziałowego Studium Pomiaru Dydaktycznego. Studia niezwykle, podczas których można było spotkać wykładowców z całej Polski, zajmujących się od wielu lat problematyką diagnozy edukacyjnej w różnych jej aspektach. Prezentowane różne punkty

widzenia na metody prowadzenia diagnozy wpływały inspirująco na uczestników tych zajęć, powodując nieustanną potrzebę uświadomienia sobie kolejnych pól niewiedzy i potrzebę ciągłego własnego rozwoju.

Tworzyliśmy wspólnotę niezwykle zaangażowanych osób, kreujących nową rzeczywistość oświatową w Polsce, osób wypracowujących nowe rozwiązania, z głęboką refleksją dotyczącą ich skutków i trudności wprowadzenia zmiany. Nabieraliśmy zaufania do siebie, byliśmy lojalni i solidarni, posiadaliśmy doświadczenie kierowania pracami zespołów problemowych i organizacyjnych. W tej grupie znalazły się osoby pełniące różne funkcje zawodowe – nauczyciele, dyrektorzy, doradcy metodyczni, wizytatorzy, a naszej pracy towarzyszyła radość tworzenia.

Warto podkreślić, że równolegle na zaproszenie profesora Bolesława Niemierko braliśmy udział w konferencjach organizowanych przez Międzywydziałowe Studium Pomiaru Dydaktycznego w Gdańsku (Elbląg, 1994), a potem także w kolejnych organizowanych przy współudziale seminarzystów studiów doktoranckich (Legnica, 1998; Wałbrzych, 1999; Szczecin, 1999, prof. Went). Szukaliśmy wsparcia instytucjonalnego dla organizacji kolejnej konferencji.

W 1999 roku powstały nowe instytucje oświatowe w Polsce, tj. Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie i osiem okręgowych komisji z siedzibami w Gdańsku, Łodzi, Krakowie, Jaworznie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie i we Wrocławiu. W każdej z tych instytucji zatrudniono kilku uczestników programów Nowa Matura i SMART. Profesor Bolesław Niemierko przewodniczył pierwszej Radzie Programowej CKE, w której skład wchodził profesorowie wyższych uczelni. Od momentu powstania komisji egzaminacyjnych cztery kolejne konferencje z cyklu Diagnostyka Edukacyjna, były organizowane przez komisje egzaminacyjne: *Teoria i praktyka oceniania zewnętrznego* (maj 2001 – OKE Kraków), *Dawne i nowe formy egzaminowania* (grudzień 2001 – OKE Wrocław), *Dwa rodzaje oceniania szkolnego. Ocenianie wewnątrzszkolne i zewnętrzne jakość pracy szkoły* (październik 2002 – OKE Jaworzno), *Trafność pomiaru jako podstawa obiektywizacji egzaminów szkolnych* (wrzesień 2003 – OKE Łódź).

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej

Podczas dziewiątej konferencji z cyklu Diagnostyka Edukacyjna, która odbywała się w Łodzi, przedstawiono uczestnikom przedyskutowany już pomysł powołania Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej, który spotkał się z aplauzem jej uczestników. O potrzebie powołania Towarzystwa mówili m.in. Marek Legutko, Henryk Szaleniec, Bolesław Niemierko. W zebraniu założycielskim, które odbyło się po zakończeniu konferencji 27 września 2003 roku, wzięło udział 90 osób. Przyjęto wówczas deklarację ideową, uchwalono Statut i powołano Komitet Założycielski. Rok później w Krakowie podczas X Konferencji Diagnostyki Edukacyjnej odbyło się pierwsze Walne Zgromadzenie członków PTDE, na którym wybrano władze Towarzystwa. Wsparcie instytucjonalne, w tym lokalowe, dla funkcjonowania Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej zawdzięczamy pierwszemu i kolejnym dyrektorom Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, którzy byli w gronie inicjującym i założycielskim PTDE, tj. Markowi Legutko i Henrykowi Szaleńcowi oraz Lechowi Gawryłowowi, obecnie pełniącemu funkcję dyrektora.

O potrzebie diagnozy i diagnostyki edukacyjnej

Podczas zebrania założycielskiego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej przedstawiono propozycje dokumentów przygotowanych w OKE w Krakowie. Poniżej cytat jednego z nich, stanowiący deklarację ideową.

By nauczać, trzeba znać przedmiot i dydaktykę. By kształcić, trzeba nadto rozumieć ucznia. Tak, w największym uproszczeniu, można ująć zasadę skutecznej pracy z uczniami. Ale jak przygotować się do jej stosowania?

Musimy liczyć na własne siły, na dorobek pedagogiczny nauczycieli. Skoro w latach 1993-2003 odbyło się w Polsce dziewięć dużych konferencji pod hasłem Diagnostyka Edukacyjna - w Gdańsku, Elblągu, Legnicy, Szczecinie, Wałbrzychu, Krakowie, we Wrocławiu, w Katowicach i Łodzi - z wieloma referatami, doniesieniami i dyskusjami, to nie brak nam zainteresowania tą dziedziną.

Jako wyłaniająca się w świecie od ćwierćwiecza teoria naukowa, diagnostyka edukacyjna zajmuje się opisem i wyjaśnianiem sposobów rozpoznawania sytuacji emocjonalnej i poznawczej ucznia, w tym zwłaszcza zmian, jakie w nim zachodzą pod wpływem działania edukacyjnego. Rejestruje stan i wyjaśnia kontekst osiągnięć uczniów. Jej główną metodą jest pomiar dydaktyczny, wzbogacony warsztatem psychologii i socjologii.

Na tym polu nie zostajemy w tyle. Liczba absolwentów podyplomowych studiów pomiaru, egzaminowania, ewaluacji dydaktycznej i oceniania szkolnego sięga tysiąca, a podstawowych kursów pomiaru dydaktycznego - dziesiątek tysięcy. Na Uniwersytecie Gdańskim powstaje pierwszy w Polsce Zakład Diagnostyki Edukacyjnej.

Jednym z głównych zagadnień diagnostyki edukacyjnej w naszym kraju jest działanie wewnątrzszkolnych systemów oceniania i wykorzystanie egzaminów zewnętrznych oraz przeglądowych badań osiągnięć uczniów do stopniowego ulepszania nauczycielskich systemów kształcenia. Łączenie wysiłku działaczy wydaje się tu niezbędne.

Chcemy wiedzieć o uczniu więcej: o jego środowisku, samoocenie i aspiracjach, o zachętach i zniechęcaniu do szkoły przez najbliższe otoczenie, warunkach uczenia się w domu, umiejętnościach poznawczych, odgrywaniu roli ucznia w szkole, o rozkładzie osiągnięć i braku osiągnięć. Chcemy o tym wiedzieć w sposób bardziej uporządkowany i silniej wewnętrznie powiązany niż dotychczas. Najważniejsza jest dla nas zależność wyniku uczenia się od przebiegu uczenia się w określonych warunkach wewnątrz i na zewnątrz ucznia. Taką wiedzę, ożywianą chęcią niesienia pomocy, możemy właśnie nazwać rozumieniem ucznia.

Jest wiele problemów wiążących i dzielących społeczeństwo, nauczycieli i uczniów. Problemów mających wpływ na sytuację szkolną ucznia. Trzeba się im spokojnie przyjrzeć, poddać je pod dyskusję, wypróbować rozwiązania. Ma temu służyć Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej, którego projekt przekazujemy.

O potrzebie diagnozy i diagnostyki edukacyjnej
www.ptde.org

Dziesięć lat temu zapisaliśmy, że celem Towarzystwa jest wspomaganie rozwoju systemów oceniania wewnątrzszkolnego i **egzaminów zewnętrznych**, promowanie diagnozy edukacyjnej w placówkach oświatowych, inspirowanie badań naukowych i dyskusji na temat diagnozy edukacyjnej, rozwijanie współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz diagnostyki w edukacji, wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych członków Towarzystwa.

Dzisiaj w wyniku rozwoju naszego Towarzystwa możemy stwierdzić, że ważność naszych celów uległa zmianie. Na pierwszym miejscu stawiamy rozwój diagnostyki edukacyjnej w kraju, inspirowanie badań naukowych i dyskusji na temat diagnozy edukacyjnej. Nadal aktualne i bardzo ważne pozostaje rozwijanie współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz diagnostyki w edukacji, wspomaganie rozwoju systemów oceniania wewnątrzszkolnego i egzaminów zewnętrznych, promowanie diagnozy edukacyjnej w placówkach oświatowych wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych członków Towarzystwa.

Wszystkie ambitne cele zapisane w statucie Towarzystwa stara się realizować, przygotowując corocznie konferencje z cyklu Diagnostyka Edukacyjna. Publikując artykuły, umożliwiamy po wielokroć wracanie do materiałów teoretycznych, wyników badań i refleksji nad bieżącymi zadaniami oświatowymi i propozycjami zmian rozwojowych. Każda z konferencji ma określony temat wiodący, który jest ogłaszany z jednorocznym wyprzedzeniem podczas podsumowania konferencji. Ich tematyka to: *Standardy wymagań i normy testowe* (Kraków, 2004), *Holistyczne i analityczne metody diagnostyki. Perspektywy informatyczne egzaminów szkolnych* (Gdańsk, 2005), *Jakość egzaminów szkolnych i etyka egzaminowania* (Lublin, 2006), *Uczenie się i egzaminowanie w oczach uczniów* (Łomża, 2007), *Uczenie i egzaminowanie w oczach nauczycieli* (Opole, 2008), *Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej* (Kielce, 2009), *Teraźniejszość i przyszłość oceniania szkolnego* (Toruń, 2010), *Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy* (Kraków, 2011), *Regionalne i lokalne diagnozy edukacyjne* (Wrocław, 2012), *Polska edukacja w świetle diagnoz prowadzonych z różnych perspektyw badawczych* (Gniezno, 2013). Problematyka artykułów pozwala m.in. na analizę percepcji zmian zachodzących w oświacie, a także na ewolucję metodologii badań oświatowych prowadzonych w Polsce.

Wspomaganie doskonalenia w zakresie diagnostyki edukacyjnej

Przewodniczący Komitetu Naukowego wszystkich naszych konferencji Bolesław Niemierko dba o podnoszenie kwalifikacji diagnostycznych członków Towarzystwa, przygotowując i wygłaszając referaty programowe. Oto ich tytuły: *Chłodne oblicze egzaminu zewnętrznego* (2001), *Ku czemu zmierzają egzaminy szkolne?* (2001), *Egzaminy pożądane i niechciane* (2002), *Jaki pomiar dydaktyczny jest nam potrzebny?* (2003), *Założone i uzyskane, sprawdzające i różnicujące znaczenie treściowe egzaminacyjnej skali pomiarowej* (2004), *Horyzonty diagnostyki edukacyjnej* (2005), *Oszustwo egzaminacyjne* (2006), *Rozwój jako zdawanie egzaminów* (2007), *Czy egzaminy zakłócają pracę nauczyciela* (2008), *Zachodni wiatr edukacji. Od unijnego prelegenta do wspólnych badań* (2009), *Między prawdą a skutecznością – perspektywy oceniania szkolnego* (2010), *Jak mierzyć kapitał ludzki? Ewaluacyjne perspektywy operacjonalizacji pojęć ekonomicznych* (2011), *Jawne i ukryte błędy pomiaru dydaktycznego* (2012), *Diagnostyka edukacyjna duża i mała* (2013).

Organizatorzy zabiegali, aby w każdej konferencji także wzięli udział zaproszeni goście, reprezentujący różne nurty zainteresowań edukacyjnych. Kilkakrotnie w naszych konferencjach udział wzięli profesorowie Leszek Korporowicz, Krzysztof Konarzewski, Roman Dolata. Poniżej przypomnienie tytułów ich wystąpień:

Leszek Korporowicz – *Jaka teoria ewaluacji wspomagać może system egzaminów zewnętrznych w szkole* (2001), *Zmienne losy polskiej ewaluacji. Pomiedzy nadzieją, animacją i konfuzją* (2011), *Refleksja jako działanie. O stałej potrzebie przełamania redukcji w pojmowaniu badań ewaluacyjnych w edukacji* (2012).

Krzysztof Konarzewski – *Egzamin 2002. Rzetelność i trafność testu matematyczno-przyrodniczego* (2003), *Międzynarodowe badanie postępów biegłości w czytaniu* (2009), *Względny wiek uczniów w oddziale a ich samoocena* (2013).

Roman Dolata – *Wybrane problemy rzetelności i trafności nowej matury* (2004), *Czy segregacja uczniów ze względu na uprzednie osiągnięcia szkolne zwiększa efektywność nauczania mierzoną metodą EWD?* (2008), *Cicha rewolucja w polskiej oświacie – proces różnicowania się gimnazjów w dużych miastach* (2009), *Motywacja a wynik testu z nauk przyrodniczych. Studium na przykładzie PISA 2006* (2010), *Nowe spojrzenie na pozycję Polski w międzynarodowych badaniach umiejętności uczniów* (2011), *Czy warto urodzić się w styczniu? Wiek biologiczny a wyniki egzaminacyjne* (2012). *Czy miedzyszkolna segregacja uczniów na progu gimnazjum zwiększa efektywność nauczania?* (2013).

Udział profesorów jako inicjatorów żywych merytorycznych dyskusji, moderatorów i prowadzących obrady plenarne i w sesjach jest dla nas szczególnie satysfakcjonujący i miły.

Warto podkreślić szczególnie wieloletni wkład profesora Romana Dolaty i dra Henryka Szaleńca w rozwój metodologii badań krajowych, którzy kierując pracami kilkusobowych zespołów młodych psychologów, socjologów i pedagogów w IBE, adaptują twórczo teorie psychometryczne silnie reprezentowane w badaniach międzynarodowych do naszego systemu edukacyjnego. Profesor Roman Dolata, kierując projektem badawczym „Edukacyjna wartość dodana” oraz pełniąc funkcję Lidera Zespołu Szkolnych Uwarunkowań Efektywności Kształcenia, a dr Henryk Szaleniec, kierując Pracownią Osiągnięć Uczniów w IBE, sprawują funkcję promotorów **wielu wystąpień konferencyjnych i artykułów**, co znacznie ułatwia pracę redaktorów naszych wydawnictw.

Z kronikarskiego sentymentu do wspomnień przypomnę naszych pozostałych krajowych i zagranicznych gości, tytuły ich wystąpień i lata, w których podjęli z nami współpracę.

Heliodor Muszyński *Diagnostyka edukacyjna a humanizacja szkoły* (2001), **Bogusława Dorota Gołębnik** *Relacje między ocenianiem zewnętrznym a wewnętrznym. Europejski kontekst szkolnego oceniania* (2002), **Stefan Wlazło** *Ocena reformy oświatowej w opinii nauczycieli i dyrektorów szkół*, **Roman Konarski** *Model cechy latentnej w analizie psychometrycznej testów i pozycji testowych* (2004), **Maciej Sysło** *Rozwój technologii informatycznej a edukacja – stan, kierunki, wyzwania* (2005), **Dorota Klus-Stańska** *Konstrukttywizm jako inspiracja dla edukacji – dylematy diagnozy postępów ucznia* (2005), *Ukryta polityczność oceniania szkolnego w świetle radykalnych nurtów socjologicznych* (2010), **Maria Mendel** *Ku semiotycznym wersjom diagnostyki edukacyjnej* (2005), **Tomasz Szkudlarek** *Ekonomia i społeczne skutki reform oświatowych* (2005), **Zenon Uryga** *Dylematy etyczne polonistycznej matury* (2006), **Andrzej Maryniarczyk** *O etosie polskiego nauczyciela* (2006), **Andrzej Janowski** *Poznawanie uczniów*

jako podstawa indywidualizacji kształcenia (2007), **Wojciech Kwiatek** Czy dobrze zdana matura jest gwarantem powodzenia na studiach?(2007), **Tadeusz Lewowicki** (Nie)zobowiązujący dekalog diagnostyki edukacyjnej (2008), **Zbigniew Marciniak** Co nowego w badaniach PISA? (2009), **Krzysztof Kosela** Polska młodzież w świetle badań międzykrajowych (2009), **Wacław Zawadowski** Wpływ współpracy międzynarodowej na nauczanie matematyki w Polsce (2009), **Ocenianie przez zdobywanie sprawności** (2010), **Mirosław Sobiecki** Polska pedagogika uniwersytecka wobec przemian społeczno-kulturowych u wschodnich sąsiadów. Rola diagnozy społeczno-kulturowej w działaniach edukacyjnych (2009), **Maciej Jakubowski** Międzynarodowe badania umiejętności uczniów a badania w Polsce (2009), **W obronie testomanii, czyli o przydatności i ograniczeniach standaryzowanych testów** (2012), **Stanisław Walukiewicz** Kapitał ludzki i społeczny jako przedmiot badań pedagogicznych (2009), **Piękno liczby cztery w naukach społecznych** (2009), **Zbigniew Kwieciński** Zmiany w edukacji – próba bilansu dwóch dekad (2010), **Aleksander Nalaskowski** Szkoła nowoczesna – próba oceny (2010), **Jarosław Górniak** Edukacja a rozwój Polski – wybrane wyzwania w kontekście wyników projektu badawczego Bilans Kapitału Ludzkiego (2012), **Jarosław Jagieła** Analiza transakcyjna jako metoda diagnozy pedagogicznej (2012), **Jan Herczyński** Wskaźniki oświatowe jako narzędzie diagnozy lokalnych systemów oświatowych (2012), **Marek Kaczmarek** Dyskretny „urok” oceny (2013).

Wśród wielowątkowych wystąpień konferencyjnych najczęściej występował temat związany z wprowadzeniem zewnętrznego systemu egzaminacyjnego. Przeprowadzenie zmiany budziło wiele emocji w szkołach i społeczeństwie. Chęć działania na rzecz stałego doskonalenia merytorycznego egzaminów zewnętrznych aktywizowała pracowników systemu egzaminacyjnego, którzy podejmowali starania na rzecz doskonalenia zadań sprawdzających osiągnięcia uczniów, schematów oceniania, zmian prawnych i proceduralnych. Równoległe grupa doradców metodycznych z Warszawy systematycznie przeprowadzała na półmetku diagnozy w szkołach kończących się egzaminem maturalnym, by w porę dostarczyć nauczycielom informacji o tym, jak uczniowie opanowali umiejętności przewidziane podstawie programowej.

Zachęcając początkujących autorów do publikowania własnych badań i doświadczeń opublikowano na stronie www.ptde.org dwa materiały: *Dobre rady dla autorów* – Bolesław Niemierko i *Zasady edycyjne* – Grażyna Gawryłow.

Współpraca zagraniczna

Pierwszym gościem zagranicznym był **John Francis**, autor referatu *Proces egzaminacyjny – praca pisemna* (2001). John Francis reprezentował wówczas największą komisję egzaminacyjną w Wielkiej Brytanii AEB (*Associated Examining Board* 1953-2000), obejmującą Anglię, Walię i Północną Irlandię, a dziś funkcjonującą pod nazwą AQA (*Assessment and Qualifications Alliance*). Wielu pracowników systemu egzaminacyjnego odbywało wizyty studyjne w tej komisji w latach 1995-1998 zlokalizowanej w Gilford koło Londynu.

Profesor Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Uniwersytetu w Kilonii (Niemcy) **Peter Kroppe** był nie tylko naszym gościem przez kilka lat, ale jest członkiem PTDE. Jest autorem artykułów: *Ordinary language and Scientific Language. Test*

Validy from a Constructivistic Point of View (2003), *Od życiowych doświadczeń do naukowych umiejętności. Pomiar wyników kształcenia wzdłuż ścieżki uczenia się* (2004), *Educational Measurement Without Category Mistake* (2005), *Podstawy etyczne pomiaru dydaktycznego* (2006).

Kilkuosobową grupę nauczycieli akademickich i pracowników nadzoru pedagogicznego z Kijowa i Charkowa gościliśmy podczas konferencji w Łodzi w 2003 roku. Była wśród nich także **Lilija Hrynych** – promotorka zmiany systemu egzaminacyjnego na Ukrainie w ramach jednego z programów antykorupcyjnych wspieranych przez Bank Światowy przedstawiła referat *Reforma systemu egzaminacyjnego na Ukrainie* (Kraków, 2004, 2011). Członkowie naszego Towarzystwa w ramach rewizyty i wymiany doświadczeń wzięli udział w debacie oświatowej na najwyższym szczeblu, zw. okrągłym stołem oświatowym w Kijowie w 2005 roku, a następnie w konferencji naukowej w Charkowie.

Joanna Tomkowicz (Kanada) – z pochodzenia Polka, pracuje w *McGraw-Hill Education* w Kanadzie, zdecydowała się podzielić z nami swym bogatym doświadczeniem w referacie *Konstrukcja i zastosowanie skal pionowych w pomiarze osiągnięć uczniów* (2008).

Sukcesy uczniów z Finlandii w badaniach PISA zadecydowały o zaproszeniu profesorów z Fińskiego Instytutu Badań Edukacyjnych Uniwersytetu Jyväskylä na konferencję do Kielc, by przybliżyli nam obowiązujący system edukacyjny, który jest źródłem sukcesów ich uczniów. **Heikiki K. Lyytinen** przygotował referat *New Directoions In Educational Evaluation as part of uality Assurance in Finland* (2009), **Pasi Peinikainen** – *Finnish stadents' success in Pisa studies* (2009).

Zagranicznymi gośćmi naszych konferencji byli także Rumunka **Roxana Michail** (2002), która przedstawiła podczas konferencji w 2002 roku koncepcje diagnostyki edukacyjnej w Rumunii na szerokim tle europejskim. Środkowoeuropejską wymianę doświadczeń kontynuował **Algirdias Zabulionis**, omawiając narodziny i rozwój egzaminowania zewnętrznego na Litwie. Czesi **Ivana Ružková**, **Jana Koliňská**, **Uršula Drahňá** – *Nowy egzamin maturalny w Republice Czeskiej* (2005), **Josef Malach**, **Martin Malčík**, **Radek Krpec** *Edukacyjna wartość dodana a odpowiedzialność nauczycieli i szkół* (2011), **Josef Malach** (członek PTDE) – *Diagnozowanie kompetencji kluczowej „poczucie inicjatywności i przedsiębiorczości” – narzędzie i wyniki weryfikacji* (2013). Udział Czechów w naszych konferencjach zaowocował zaproszeniem na konferencję do Ostrawy.

Gościem specjalnym konferencji w Krakowie w 2011 roku był także **Eduardo Cascallar** – Guest Professor Katholieke Universiteit Leuven, Belgium – Managing Director, Assessment Group International (USA/Europe), który przeprowadził warsztaty z zakresu analiz ilościowych z grupą szczególnie zainteresowanych i zaawansowanych zarówno metodologicznie, jak i technologicznie uczestników konferencji i matematyków AGH.

Budujemy pomosty

Towarzystwo uczestniczy w budowaniu mostów pomiędzy teorią i praktyką w zakresie diagnostyki edukacyjnej. Konferencje są miejscem spotkań, dyskusji plenarnych i kuluarowych między nauczycielami różnych poziomów nauczania,

doradców metodycznych, wizytatorów, pracowników komisji egzaminacyjnych. W programie każdej konferencji prezentowane są także referaty wynikające z zainteresowań badawczych członków PTDE i doświadczeń pracy w oświacie. Podejmowaliśmy się także udziału w spotkaniach tematycznych lub prowadzenia warsztatów z nauczycielami, które odbywały się równoległe z toczącą się konferencją. Odpowiadamy w ten sposób na lokalne zainteresowanie tematyczne lub możliwość bezpośredniego spotkania z uczestnikiem konferencji.

Rysunek 1. Instytucje delegujące swoich pracowników na konferencje PTDE

W 2011 roku podjęliśmy współpracę z Polskim Towarzystwem Ewaluacji oraz zespołem projektowym Systemu Ewaluacji Oświaty, która jest kontynuowana. Przykłady publikowanych tekstów: **Maciej Szałaj**, prezes PTE, *Ewaluacja oświaty w perspektywie polskich wyzwań rozwojowych* (2011), **Grzegorz Mazurkiewicz** *Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym. Model i system wartości* (2011), **Henryk Mizerek** *Tam, gdzie kończą się zakłęcia, a zaczyna się ewaluacja* (2011), **Anna Gocłowska** *W jakim stopniu użyteczność ewaluacji zależy od ewaluatora? Dwa lata doświadczeń* (2011), **Marta Czeropska** *Ewaluacja w edukacji – oczekiwania i poziom ich spełnienia* (2011), **Roman Dorczak** *Co wiemy o kulturze organizacyjnej szkół biorących udział w projekcie reformy nadzoru pedagogicznego?* (2011), **Sylwia Jaskuła** *Ewaluacja versus akredytacja – dwa światy w jednej przestrzeni* (2011), **Jan Kołodziejczyk** *Ewaluacja zewnętrzna szkół i placówek edukacyjnych w oczach nauczycieli i dyrektorów*

(2011), **Agnieszka Borek, Grzegorz Mazurkiewicz** *Nie wiedzą, co wiedzą – uczniowie w procesie edukacyjnym w świetle wyników ewaluacji zewnętrznej* (2013), **Magdalena Tędziągolska, Tomasz Kasprzak** *Aktywność uczniów w świetle danych z ewaluacji zewnętrznej – różne perspektywy*, **Agnieszka Borek, Marzena Siejewicz** *Jak zaprosić szkołę do rozwoju? Rola dyrektora w ewaluacji wewnętrznej*.

Dyskusje panelowe

Podczas wszystkich konferencji starano się wygospodarować czas na dyskusje między uczestnikami konferencji. Dyskusje poprzedzone były zawsze materiałem stymulująco-inspirującym przedstawionym przez dwie osoby prowadzące. Relacje z przebiegu rozmów podczas dyskusji panelowych i podczas obrad w sekcjach przedstawiano zawsze podczas podsumowania konferencji. Poniżej kilka przykładów dyskutowanych tematów:

2006 rok

Jak kształtować uczciwość egzaminacyjną ucznia i nauczyciela? (Grażyna Szyling, Zofia Lisiecka, Elżbieta Tyralska-Wojtycza), *Jak ulepszyć wewnętrzną część egzaminu maturalnego* (Wojciech Małeckie, Anna Słószarz, Monika Stawicka), *Jakie normy ilościowe egzaminu maturalnego byłyby uzasadnione?* (Maria Krystyna Szmigel, Czesław Ficner, Marcin Smolik), *Co się da, a czego się nie da odczytać z wyników egzaminu maturalnego?* (Henryk Szaleniec, Maria Krystyna Szmigel), *Koncepcja egzaminu zewnętrznego a dobór zadań – jak uzyskać pełną zgodność?* (Maria Sobczak, Ewa Stożek, Kornelia Rybicka).

2008 rok

Różnorodność czy jednorodność – co lepiej służy uczniom, szkole, społeczeństwu (Roman Dolata, Maciej Jakubowski), *Jak można pogodzić nauczycielską diagnozę nieformalną z egzaminami zewnętrznymi* (Maria Groenwald, Michał Daszkiewicz), *Dlaczego słabsi uczniowie bardziej lubią szkołę niż uczniowie o wysokich wynikach?* (Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń), *Czy matura zewnętrzna z języka polskiego może zdobyć zaufanie polonistów?* (Maria Michłowicz, Elżbieta Modrzewska).

Wszystkie tematy dyskusji były publikowane w programach konferencji. Mamy nadzieję, że dyskusje te były kontynuowane w wielu środowiskach oświatowych przez uczestników konferencji.

Organizatorzy i współorganizatorzy konferencji

Warto podkreślić, że od 2001 roku organizatorami konferencji z cyklu Diagnostyka Edukacyjna były Okręgowe Komisje Egzaminacyjne: w Krakowie (maj 2001), we Wrocławiu (grudzień 2001), w Jaworznie (2002), w Łodzi (2003). W kolejnych latach ich głównym organizatorem było już Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej, które inicjowało współpracę z Komisjami Egzaminacyjnymi, Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli, uczelniami, a także samorządami.

Wszystkim dyrektorom instytucji i ich pracownikom, pragniemy bardzo serdecznie podziękować za pomoc w przygotowaniu konferencji. Konferencje były organizowane we współpracy z Dolnośląską Szkołą Wyższą Edukacji, Akademią Pedagogiczną w Krakowie (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny), Uniwersytetem Gdańskim – Międzywydziałowym Studium Pedagogicznym, Uniwersytetem Jagiellońskim, Akademią Górniczo-Hutniczą, Wydziałem Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi, Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi, Fundacją Rozwoju Nauki w Łodzi, Wydziałem Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach, Regionalnymi Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Towarzystwem Salezjańskim w Krakowie, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wyższą Szkołą Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego i Wyższą Szkołą Agrobiznesu w Łomży, Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Opolu i Wyższą Szkołą Zarządzania i Administracji w Opolu, Centralną Komisją Egzaminacyjną, Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach i Uniwersytetem Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu i Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi w Łodzi, we Wrocławiu, w Łomży i Gdańsku, Starostwem Powiatowym w Gnieźnie.

Najgorętsze słowa podziękowania należą się przewodniczącym Komitetów Organizacyjnych i zespołom osób współpracujących z nimi: **Henrykowi Szaleńcowi** (Kraków, 2001, 2004), **Wojciechowi Małeckiemu** (Wrocław, 2001, 2012; Opole, 2008), **Markowi Szafrąncowi** (Katowice, 2002), **Wojciechowi Walczakowi** (Łódź, 2003), **Grażynie Szyling** (Gdańsk, 2005), **Marcinowi Smolikowi** (Lublin, 2006), **Waldemarowi Kurpiewskiemu** (Łomża, 2007), **Jackowi Wołowcowi** (Kielce, 2009), **Annie Jurewicz** (Toruń, 2010), **Lechowi Gawryłowowi** (Kraków, 2011), **Dariuszowi Pilakowi** (Gniezno, 2013).

Młodzież szkolna także z nami

Dwukrotnie naszym konferencjom przysłuchiwała się młodzież szkolna ze swoimi nauczycielami. We Wrocławiu w 2012 roku byli to gimnazjaliści, którzy kilka miesięcy później wzięli udział w konkursie ogólnopolskim, zajmując za gazetę konferencyjną pt. *Klik diagnostyczny* pierwsze miejsce. W kolejnym roku uczniowie Uniwersyteckich Klas Medioznawczych III LO w Gnieźnie prowadzili wywiady, wydawali gazetki konferencyjne, robili zdjęcia i kręcili filmy. Informacja o trwającej konferencji była jedną z ważnych, aktualizowanych przez młodzież informacji na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Gnieźnie.

Regionalne smaczki

Po aktywnym udziale w obradach przychodził czas na poznanie miast, zamków, pałaców, legend, np. związanej ze Wzgórzem Uniwersyteckim w Opolu, katedr, obserwatorium astronomicznego, muzeów itp., świętując dziesiątą z kolei konferencję, płąsaliśmy głęboko pod ziemią w Kopalni Soli w Wieliczce na znak, że zjedliśmy wspólnie niejedną beczkę soli. W Lublinie śpiewaliśmy

piosenki związane z reprezentowanymi przez nas regionami, a na gwiazdy patrzyliśmy oczywiście w Toruniu. Słuchaliśmy wspaniałych występów muzycznych młodzieży we Wrocławiu i regionalnie wyróżniających się artystów muzyki klezmerskiej w Gnieźnie.

Pierwszy konkurs rozstrzygnięty

Przedmiotem konkursu na najlepszą pracę dyplomową z zakresu diagnostyki edukacyjnej, ogłoszonego przez Towarzystwo po raz pierwszy w 2011 roku, było wyłonienie najlepszych prac magisterskich i doktorskich z zakresu diagnostyki edukacyjnej, powstałych w latach 2011-2012. Założonym celem konkursu jest upowszechnienie wiedzy o diagnostyce edukacyjnej jako dziedzinie pedagogiki, jej teorii oraz praktycznych zastosowaniach. W kryteriach oceny prac nadesłanych na konkurs uwzględniana się poza aspektem merytorycznym także oryginalność podejścia do zagadnienia oraz możliwości wykorzystania w praktyce wniosków z przeprowadzonych badań **empirycznych**. W pierwszym konkursie w kategorii prac doktorskich pierwsze miejsce zajął **dr Artur Pokropek** z Uniwersytetu Warszawskiego za pracę *Efekt rówieśników w nauce w szkole*. Promotorem pracy był prof. dr hab. Roman Dolata. W kategorii prac magisterskich pierwsze miejsce zajęła **Beata Justa** z Uniwersytetu Gdańskiego za pracę *Funkcja informacyjna oceny szkolnej*. Promotorką pracy była dr Grażyna Szyling. Druga edycja konkursu została już ogłoszona.

Wspieramy regionalne inicjatywy

W kwietniu 2013 roku – z inicjatywy koleżanek prof. dr hab. Marii Groenwald i dr Grażyny Szyling – Instytut Pedagogiki wspólnie z Zakładem Badań nad Dzieciństwem i Szkołą Uniwersytetu Gdańskiego zorganizował Seminarium Naukowe *Diagnoza i ewaluacja. Spotkania w szkole*. Wzięły w nim udział 52 osoby, w tym wielu członków PTDE. Jesienią natomiast z inicjatywy dra Henryka Palkija PTDE włączyło się w przygotowanie Międzynarodowej Konferencji z cyklu *Edukacja historyczna i obywatelska. Wokół problemów kształcenia przedmiotowego we współczesnej szkole*.

Wydawnictwa konferencyjne

Niewątpliwym osiągnięciem organizacyjnym konferencji Diagnostyki Edukacyjnej jest zgromadzenie wygłoszonych tekstów i utrwalenie ich w postaci publikacji. Każda z publikacji zawiera we wstępie omówienie artykułów przez redaktorów. Pierwsze dwa wydawnictwa zostały przygotowane po konferencjach. Poczynając od 2001 roku wszystkie kolejne publikacje przygotowane zostały przed konferencją. Każda z publikacji miała dwóch redaktorów. Jednym z redaktorów był zawsze prof. dr hab. Bolesław Niemierko, który równocześnie pełnił funkcję Przewodniczącego Komitetu Naukowego. Funkcje współredaktorów pełnili: Elżbieta Kowalik (1998), Bogusława Machowska (1999), Wojciech Małecki (2001), Maria Krystyna Szmigel (2001), Jadwiga Brzdał (2002), Janina Sygniewicz i Wojciech Walczak (2003), Henryk Szaleniec (2004), Grażyna Szyling (2005), Maria Krystyna Szmigel (2006-2014).

Rysunek 2. Wydawnictwa stanowiące przegląd referatów konferencyjnych z dziedziny Diagnostyka Edukacyjna pod auspicjami Bolesława Niemierko

Począwszy od 2006 roku nasze wydawnictwo jest przygotowywane przez ten sam zespół. W skład tego zespołu wchodzi: redaktorzy – Bolesław Niemierko i Maria Krystyna Szmigel, Grażyna Gawryłow (korekta językowa), Joanna Peter (skład) i wydawca GRUPA TOMAMI. Warto zwrócić uwagę, że nasze wydawnictwa tworzą wyróżniającą się graficznie serię. Jak podkreślał kilkakrotnie Klemes Stróżyński, mający duże doświadczenie we współpracy z wydawnictwami, nasze wydawnictwa ukazują się w niewyobraźalnie krótkim cyklu wydawniczym. Teksty przyjmowane były do połowy sierpnia, a po miesiącu uczestnicy konferencji otrzymywali wydany już tom konferencyjny.

Podsumowanie

Mamy nadzieję, że udało się nam wspólnie przez lata działać na rzecz teoretycznego postępu diagnostyki edukacyjnej, tworzenia platformy lepszego współdziałania środowiska akademickiego i szkolnych nauczycieli, konsultantów, doradców metodycznych i środowiska odpowiedzialnego za krajowe zewnętrzne egzaminy. Honorowy patronat sprawowali ministrowie edukacji, wojewodowie, prezydenci miast, starostowie, kuratorzy oświaty, dyrektorzy CKE.

Referaty i doniesienia badawcze, oficjalne i kularowe dyskusje przeniesione do ośrodków metodycznych, a za ich pośrednictwem do zespołów nauczycielskich złożą się być może na głębsze przemyślenia i działanie w tych zakresach.

Towarzystwo opiera swoją działalność na pracy społecznej członków. Ma za sobą trzy wyborcze zebrania. Od dziesięciu lat dzielnie funkcję Przewodniczącego ZG PTDE pełni dr Henryk Szaleniec, wspierany przez wieloletniego wiceprzewodniczącego Wojciecha Małeckiego, którego zastąpiła w 2013 roku autorka tego tekstu. Aktualnie członkami zarządu są także Wojciech Małecki, prof. dr Maria Groenwald, prof. dr hab. Barbara Ciżkowicz, Krzysztof Bednarek i Joanna Peter.

Przez te wszystkie lata od momentu pojawienia się inicjatywy powołania Towarzystwa jesteśmy wspierani merytorycznie po koleżeńsku przez prof. dra hab. Bolesława Niemierko, któremu zawdzięczamy rozwój pomiaru dydaktycznego w Polsce, jednego z najwybitniejszych dydaktyków polskich. Wielkie oddanie Profesora dla idei badania osiągnięć szkolnych zaowocowało,

niezależnie od osobiście wydawanych prac naukowych i podręcznika akademickiego *Diagnostyka edukacyjna* (2009), wydaniem 16 tomów publikacji książkowych towarzyszących Konferencjom Diagnostyki Edukacyjnej, zawierających zebrane referaty konferencyjne. Niezwykła pracowitość, wzajemne zaufanie i umiejętność współpracy zadecydowały o możliwości spotkań teoretyków i praktyków – nauczycieli dysponujących znacznym zasobem wiadomości merytorycznych z zakresu wybranej specjalności i umiejętnościami dydaktycznymi, a równocześnie twórców, którzy korzystają ze zdobyczy pedagogiki i dyscyplin z nią współpracujących. Chcielibyśmy, aby zainteresowanie dziedziną diagnostyki edukacyjnej nie słabło wśród naszych członków, sympatyków, pedagogów, socjologów, psychologów, wizytatorów, doradców metodycznych i studentów. Zapraszamy do udziału w naszych konferencjach, aby upowszechnić krajowe i międzynarodowe wyniki badań oświatowych i praktyczne dokonania dydaktyczne.

Zapraszamy do wstąpienia do Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej i odwiedzania naszej strony www.ptde.org. Treść artykułu została rozszerzona w aneksie o wspomnienia minionych konferencji, poczynawszy od 2001 roku.

Bibliografia

1. Wojdyło K., *Skala pomiaru rozbieżności Ja (SkRAP) – konstrukcja narzędzia oraz wstępna charakterystyka psychometryczna*, „Nowiny Psychologiczne” 4/2004.
2. Okoń W., *Od badania osiągnięć do diagnozy edukacyjnej*, Perspektywy diagnostyki edukacyjnej, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 1998.
3. Żebrowski J., *Inspiracje profesora Bolesława Niemierki w dziedzinie rozwoju nauk pedagogicznych*, Perspektywy diagnostyki edukacyjnej, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 1998.
4. Publikacje Konferencyjne Diagnostyki Edukacyjnej za lata 2001-2013.

Aneks

Wspomnienia konferencji Diagnostyki Edukacyjnej w latach 2001-2013

Aneks stanowi załącznik do tekstu Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej – obszary zainteresowań i refleksja związana z jubileuszem 10-lecia działalności. Jest wspomnieniem konferencji Diagnostyki Edukacyjnej organizowanych od momentu podjęcia współpracy z prof. drem hab. Bolesławem Niemierko przez pracowników komisji egzaminacyjnych (2001-2013). Wybór tekstów prezentowanych poniżej nie jest kompletny, nie uwzględnia referatów teoretycznych wygłaszanych podczas obrad plenarnych i stanowiących o postępie teoretycznym dziedziny. Autorka wymienia je w zasadniczej części tekstu.

Aneks jest przypomnieniem wielu tytułów tekstów napisanych przez pracowników komisji egzaminacyjnych i ich współpracowników, potwierdzających zarówno ich zaangażowanie, jak i odpowiedzialność za realizowane zadania. Wraz z rozwojem Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej zespół uczestników konferencji i autorów, zarówno badaczy oświatowych, jak i praktyków, stopniowo poszerza się instytucjonalnie. Może kiedyś to wspomnienie zachęci badaczy i historyków badań oświatowych do sięgnięcia po nasze wydawnictwa.

Kraków 2001

Teoria i praktyka oceniania zewnętrznego

Już podczas konferencji w Krakowie w **2001 roku** aktywność i emocje pracowników okręgowych komisji egzaminacyjnych, tworzących nowo powstający system egzaminacyjny w kraju zadecydowały, że obrady zorganizowano w sześciu sesjach: *Podstawy teoretyczne, Komunikowanie wyników egzaminów, Ewaluacja w edukacji, Organizacja egzaminu, Warsztaty analityczny egzaminu, Egzaminator i przygotowanie ucznia*. Ważne zagadnienia na początku tworzenia systemu egzaminacyjnego okazały się aktualne do dziś i są rozwijane w tematyce wystąpień przez kolejne lata.

Warto przypomnieć niektóre tytuły wystąpień z konferencji Diagnostyki Edukacyjnej w Krakowie z 2001 roku: *Uzyskiwanie zaufania do egzaminów zewnętrznych* (M.K. Szmigel), *Obserwator osobą społecznego zaufania w systemie oceniania zewnętrznego* (M.K. Szmigel, H. Szaleniec), *Otwarcie i skrycie o egzaminie* (M. Legutko), *Moderator i jego rola w ocenianiu zadania otwartego z języka polskiego* (T. Bulska), *O potrzebie obiegu informacji w procesie tworzenia egzaminu doniosłego na przykładzie egzaminu maturalnego z języka polskiego* (R. Sokulski), *Moderowanie oceniania prac uczniowskich* (M.K. Szmigel, H. Szaleniec), *Zastosowanie teorii analizy zadania testowego (IRT) w procesie oceniania zewnętrznego* (H. Szaleniec), *Tworzenie kultury informatycznej na potrzeby egzaminów zewnętrznych* (H. Szaleniec), *Porozmawiajmy o wynikach zewnętrznych w szkole* (M.K. Szmigel), *O potrzebie, komunikowaniu i rozumieniu informacji zwrotnej w edukacji* (E. Ludwikowska), *Jakościowa analiza wyników egzaminu zewnętrznego a jego funkcja kształtująca* (M. Sobczak), *Badanie jakości procesu kształcenia* (A. Serdyński), *Przygotowanie nauczycieli*

w szkołach wyższych wobec zmian w systemie oświaty (H. Palkij), Rozterki (akademickiego) egzaminator praktyka (G. Chomicki), Powinności ocenających (M. Groenwald), Czytać zadania (E. Modrzewska, C. Lempa), Szkolne przygotowanie uczniów do egzaminu (Z. Lisiecka, K. Stróżyński), Egzaminacje zewnętrzne dla uczniów ze specyficznymi trudnościami szkolnymi (T. Wejner), Akredytacja uczelni oceną zewnętrzną (R. Wroński), Modyfikacje programów kształcenia nauczycieli w warunkach reformy edukacyjnej (S. Kmiec).

Wrocław 2001

Dawne i nowe formy egzaminowania

Jeszcze w tym samym roku w **grudniu 2001** odbyła się kolejna Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, tym razem we Wrocławiu. Pracownicy systemu egzaminacyjnego i nauczyciele mocno przeżywali pierwsze próbną egzaminację i dzielili się swymi przemyśleniami np. *Próbny egzamin zewnętrzny systemu oceniania* (H. Szaleniec), *Zadania zamknięte i otwarte a wnioskowanie o osiągnięciach ucznia* (E. Modrzewska), *Rozwój form egzaminowania z historii w perspektywie nowej szkoły średniej* (H. Palkij), *Trafność testu laboratoryjnego wobec podstawy programowej i standardów wymagań egzaminacyjnych z chemii w LO* (E. Kowalik), *Dawne i nowe tematy wypracowań z języka maturalnych z języka polskiego* (M. Bursztyn), *O wdrażaniu nowych zadań do praktyki szkolnej i egzaminacyjnej* (R. Nych), *Wewnątrzszkolne i zewnętrzne zastosowanie schematu oceniania na przykładzie egzaminu maturalnego z geografii* (M.K. Szmigel, W. Srokosz, H. Szaleniec), *Egzaminator egzaminów zewnętrznych – hobby czy profesja?* (W. Małecki), *Czy godność nauczyciela jest zagrożona egzaminowaniem zewnętrznym?* (M. Groenwald), *O znaczeniu tematów na egzamin wewnętrzny z języka polskiego* (M. Bursztyn, M. Kosińska-Pułka); *Współczesny polonista – bezduszny mierniczy czy twórczy przyjaciel ucznia?* (B. Żuk).

Katowice 2002

Dwa rodzaje oceniania szkolnego. Ocenianie wewnątrzszkolne i zewnętrzne a jakość pracy szkoły

W **2012 roku** organizacja konferencji podjęła się Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie wspólnie z RODN „WOM” w Katowicach. Rok ten przyniósł kolejne ważne doniesienia, które pogrupowane zostały w wydawnictwie według takich zagadnień jak: *Teoria diagnostyki edukacyjnej*, *Etyka egzaminacyjna*, *Dwa rodzaje egzaminów*, *Relacje między ocenianiem wewnątrzszkolnym a zewnętrznym*, *Wyniki egzaminu zewnętrznego*, *Efekt zwrotny egzaminów zewnętrznych*. Poniżej podano kilka przykładowych tematów wystąpień: *Krzywa informatyczna zadań jako narzędzie w konstruowaniu arkusza egzaminacyjnego* (H. Szaleniec), *Dylematy etyczne egzaminatora w kontekście treści szkolenia egzaminatorów* (E. Lubina), *Wstęp do rozważań na temat etyki nauczyciela i ucznia w trakcie procesu oceniania i egzaminowania* (M. Makiewicz), *Czy jest realnie możliwe zbudowanie kodeksu etycznego egzaminowanych* (M. Fałat), *Egzamin z (nie) tolerancji* (M. Groenwald), *W trosce o etykę egzaminu gimnazjalnego* (M. Boba, E. Tyralska-Wojtyca, A. Widur),

Pierwsi maturzyści Nowej Matury (M.K. Szmigel), Struktura czynności ucznia wpisanych w zadania maturalne i zaprezentowanych na egzaminie z języka polskiego (M. Pułka), Zewnętrzny egzamin maturalny z języka polskiego. Próba interpretacji wyników (D. Król), Jak wyniki egzaminu zewnętrznego mogą być wykorzystane przez szkoły do podnoszenia jakości pracy (A. Cywicka); Biblia Pauperum, czyli jak rada pedagogiczna może wykorzystać wyniki egzaminów zewnętrznych (I. Leszczyna), Czy raport z wynikami sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego może wspomóc rozwój szkoły? (M. Jędruch, C. Lempa), Ocenianie wewnątrzszkolne a zewnętrzne. Relacje międzysystemowe (Z. Lisiecka), Relacje między ocenianiem wewnątrzszkolnym a zewnętrznym. Doniesienie z pierwszego etapu badań dotyczących trafności pomiaru dydaktycznego w VI kl. szkoły podstawowej (W. Walczak), Egzamin zewnętrznego a kształtowanie jakości i efektywności nauczania (H. Palkij), Idź w świat i radź sobie, jak potrafisz. Drugi układ wymagań programowych w oczach uczniów i nauczycieli (G. Szyling).

Podczas tej konferencji mieliśmy także okazję, poprzez wystąpienia kilku autorów, poznać instrumentarium Instytutu Badań Kompetencji w Wałbrzychu.

Łódź 2003

Trafność pomiaru jako podstawa obiektywizacji egzaminów szkolnych

W roku 2003 organizacja konferencji Diagnostyki Edukacyjnej podjęła się Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi. Była to już czwarta konferencja organizowana przez pracowników systemu egzaminacyjnego (OKE Kraków – 2001, OKE Wrocław – 2001, OKE Jaworzno – 2002). Zjednoczeni we wspólnym działaniu pracownicy komisji egzaminacyjnych, wykładowcy współpracownicy Międzywydziałowego Studium Pedagogicznego Uniwersytetu Gdańskiego oraz uczestnicy konferencji przyklasnęli inicjatywie krakowskiej grupy, dotyczącej powołania Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej, o czym na wstępie była już mowa.

Obrady konferencyjne tym razem toczyły się wokół problemów: *Geneza pojęcia trafności teoretycznej (P.M. Skorupiński), Trafności pomiarowej empirycznej normy osiągnięć (J. Mulawa, D. Sroka), „Być może będzie w przyszłości ozdobą polskiej piłki nożnej?” Wybrane aspekty trafności oceny końcowej osiągnięć ucznia (G. Szyling), Kryterialny wymiar trafności interpretacji wyników egzaminu gimnazjalnego (P.M. Skorupiński), Czy postępowanie uczestników zewnętrznych egzaminów powinno podlegać kodyfikacji? (M. Groenwald); Nietraf(ia)ne mierzenie jakości pracy szkoły (C. Ficner), O niebezpiecznych relacjach programów nauczania i egzaminów zewnętrznych (M. Lipska), Od niezależności sytuacji egzaminacyjnej do obiektywizmu sprawdzianu (M. Jagodzińska, I. Nycowska), O trafności prognostycznej egzaminu gimnazjalnego (D. Król), Czego można się dowiedzieć ze sposobu udzielania odpowiedzi przez uczniów? (M. Boba, M. Michłowicz), W poszukiwaniu przyczyn zróżnicowania wyników egzaminów zewnętrznych ze względu na płeć (M.K. Szmigel), Zgodność punktowania wyników zadań otwartych przez dwu egzaminatorów (H. Szaleniec); Jak weryfikować pracę egzaminatorów w trakcie sesji egzaminacyjnej? (J. Lis), Ilość miarą jakości, czyli o punktowaniu zadań sprawdzających z matematyki (L.E. Wojciechowska), Znaczenie i zawartość „argumentu” oraz jego rola*

w ustalaniu trafności i komunikowaniu wyników pomiaru (M. Daszkiewicz), O potrzebie, celach i możliwości prowadzenia w szkole diagnozy wstępnej. Zarys koncepcji i wybrane wyniki badania (M. Sobczak), Klasyczne i probabilistyczne miary jakości zadania testowego (M. Krynicki), Kodeks etyki egzaminatora (A. Bartmańska).

Kraków 2004

Standardy wymagań i normy testowe w diagnostyce edukacyjnej

Obrady plenarne i w sekcjach pogrupowane zostały według takich zagadnień jak: *Metodologia diagnostyki edukacyjnej*, *W stronę ucznia*, *Standardy i skale*, *Ocenianie i komunikowanie oceny*, *Pracownia metody ekwicyntylowej*. Warto przypomnieć kilka ważnych tekstów reprezentujących podane grupy zagadnień, np. *Zarządzanie wiedzą w systemie egzaminów zewnętrznych – szkic do autodiagnozy* (H. Szaleniec), *Krytyka standardów wymagań egzaminacyjnych ze stanowiska radykalnego konstrukttywizmu* (P. Skorupiński), *Wartość dodana w komunikowaniu wyników egzaminu, a przeciwdziałanie niewłaściwej interpretacji wyników egzaminów zewnętrznych* (A. Bartmańska), *Meandry sprawiedliwego oceniania* (M. Groenwald), *To wszystko kwestia strategii? Szara strefa oceniania w oczach uczniów* (G. Szyling), *W drodze do skutecznego komentarza* (K. Bednarek, C. Lempa), *Pokaż uczniowi cel, czyli o wybranych aspektach planowania pracy nauczyciela w kształceniu według wymagań* (M. Lipska), *Uczniowie o sprawdzianie 2004 i jego wyniku* (M.K. Szmigel), *Standardy edukacyjne w kształceniu chemicznym* (E. Kowalik), *Wpływ standardów wymagań z historii i wiedzy o społeczeństwie na kształcenie przedmiotowe* (H. Palkij), *Jak uczniowie gimnazjum, ich rodzice i nauczyciele rozumieją i wykorzystują standardy wymagań egzaminacyjnych* (T. Sadoń-Osowiecka), *Standardy wymagań egzaminacyjnych w szkole podstawowej i gimnazjum – rozumienie konstrukcji oraz wpływ tego na komunikowanie wyników i sposób ich odbioru* (M. Zapieraczyński), *Stronniczość pozycji testowych* (B. Ciżkowicz), *Treściowe znaczenie wyniku egzaminacyjnego ucznia i szkoły na przykładzie sprawdzianu 2004* (M.K. Szmigel), *Po co nauczycielom przedmiotowy system oceniania* (L.E. Wojciechowska), *Zmierzyć wychowanie* (C. Ficner), *Jak oceniać motywując ucznia, by dać mu radość i satysfakcję z osiągnięć szkolnych* (E. Czaja), *Komunikowanie wyników egzaminu na przykładzie próbnych egzaminów gimnazjalnych organizowanych przez OKE w Gdańsku* (B. Przychodzeń, M. Kutajczyk), *Ryzyko błędu w pracy egzaminatora* (B. Frąszczak), *Egzaminator części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego wobec schematu oceniania i odpowiedzi ucznia* (M. Boba, M. Michłowicz).

Gdańsk 2005

Holistyczne i analityczne metody diagnostyki edukacyjnej. Perspektywy informatyczne egzaminów szkolnych

Perspektywy rozwojowe diagnostyki nakreślono m.in. poprzez takie zagadnienia jak: *Wykorzystanie probabilistycznych modeli zadania testowego do zrównywania wyników sprawdzianu 2003-2005 i budowania banku zadań*

(H. Szaleniec), *Przydatność uproszczonej (staninowej) metody szacowania wartości dodanej osiągnięć uczniów, szkół i jednostek administracyjnych oświaty oraz Komunikowanie wartości dodanej osiągnięć szkolnych uczniom, nauczycielom i dyrektorom szkół* (M.K. Szmigel, A. Rappe).

W sekcji **Zagadnienia ogólne** podstawę do dyskusji stanowiły m.in. wystąpienia: *Utracone/utrącone mierzenie i Wykorzystanie modelu dialogicznego oceniania w komunikowaniu wyników egzaminu zewnętrznego* (K. Bednarek, C. Lempa), *Oceniający oceniani...? Nadzór pedagogiczny a wyniki egzaminów zewnętrznych* (M. Lipska), *Rola i znaczenie budowania narzędzi pomiaru dydaktycznego przez nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów* (A. Melson), *O niezbędnych kompetencjach zespołów wewnątrzszkolnych systemów zapewnienia jakości* (E. Jasińska, M. Jasiński).

W sekcji **Zagadnienia przedmiotowe** poruszono taką tematykę jak: *Zamierzone i niezamierzone skutki lekceważenia błędu pomiaru na przykładzie matury z języka polskiego* (R. Sokulski) Troska o polską szkołę przejawiała się w wystąpieniach *Na tropach nauczycielskich systemów kształcenia, czyli ocenianie wielokryterialne na podstawie analizy wyników sprawdzianów z matematyki* (E. Jaworska, E. Ostaficzuk), *Istotne właściwości nauczycielskich systemów kształcenia i ich rozpoznawanie w nauczaniu języków obcych* (I.M. Nyckowska), *Podejście do nauczania geografii* (T. Sadoń-Osowiecka). Autorzy wszystkich tekstów szukali okoliczności i warunków sprzyjających doskonaleniu pracy szkoły.

W sekcji **Dydaktyczne aspekty TI** – kolejne doniesienia badawcze z zakresu obiektywizacji oceniania niosły zapowiedzi, że prawie wszystko, co ważne, da się zmierzyć, obliczyć i umieścić na wspólnej skali. *Kierunek i płaszczyzny rozwoju skomputeryzowanego pomiaru dydaktycznego. Od posłusznego narzędzia do inteligentnego doradcy* (M. Daszkiewicz), *Zastosowanie wieloczynnikowego skalowania Rascha do porównania sposobu oceniania egzaminatorów* (D. Węziak), *Ku porównywalności oceniania. Wykorzystanie wieloaspektowego modelu Rascha (model Facets) w procesie szkolenia egzaminatorów. Już rzeczywistość czy jeszcze science fiction?* (M. Smolik), *Użycie języka programowania ICL do szacowania parametrów krzywej charakterystycznej zadania* (M. Kryniowski), *Klasyczna i probabilistyczna teoria testu – analiza porównawcza* (B. Ciżkowicz).

W sekcji **Egzaminy szkolne** warto wspomnieć wystąpienia: *O czym mówi efekt standardowy?* (E. Stożek), *O trudnościach i odpowiedzialności za komunikowanie wyników egzaminu maturalnego* (M.K. Szmigel).

Lublin 2006

O wyższą jakość egzaminów

Zauważamy kontynuację prac badawczych uczestników poprzednich konferencji oraz łączenie potencjału intelektualnego, prowadzące w efekcie do zespołowych prac, np. *Efekt egzaminatora w egzaminach zewnętrznych* (A. Dubiecka, H. Szaleniec, D. Węziak), *Komplementarność wiedzy wyjaśniającej i interpretacyjnej w przygotowaniu uczniów do egzaminów maturalnych* (S. Jakubowicz, S. Plebański, K. Rybicka, B. Udzik), *Stołość wskaźnika edukacyjnej wartości dodanej i opinii dyrektorów szkół o jego znaczeniu na przykładzie gimnazjów*

powiatu krośnieńskiego i Krosna (M.K. Szmigel, A. Rappe), *Zadania „rozrywające” w testach na przykładzie zadań maturalnych z matematyki* (E. Stożek, H. Dąbrowski), *Wartość diagnostyczna zadań sprawdzających w aspekcie umiejętności ponadprzedmiotowych* (M. Sobczak, Z. Starownik), *Nierówność szans edukacyjnych* (E. aworska, B. Makulska-Dąbkowska, E. Ostaficzuk, A. Wawrzyniak, A. Werner).

Zgodnie z tematyką konferencji *O wyższą jakość egzaminów szkolnych upominano się* silnie o etykę egzaminacyjną. Problematyką tą zajęli się w swych wystąpieniach m.in. *O polską kampanię na rzecz uczciwości egzaminacyjnej* (Z. Lisiecka), *Uczciwość edukacyjna w opinii przyszłych maturzystów* (M. Lipska), *Oszukiwanie na egzaminie istotnym źródłem majowej porażki* (H. Szaleniec), *(Po) egzaminacyjne refleksje* (M. Boba, M. Michłowicz), *Wpływ egzaminów zewnętrznych na kształtowanie postaw moralnych uczniów, nauczycieli i egzaminatorów* (A. Bartmańska), *Uwagi do kodeksu etyki egzaminatora* (M. Groenwald).

Trafność prognostyczną egzaminów gimnazjalnych względem egzaminu maturalnego podjęto m.in. w referatach *Wyniki egzaminu maturalnego w LO i LP w świetle wyników egzaminu gimnazjalnego* (M.K. Szmigel), *Czy egzamin gimnazjalny jest dobrym prognostykiem sukcesu na maturze z fizyki i astronomii?* (K. Feit).

Emocje wywołane *amnestią maturalną* i innymi krytycznymi uwagami prasowymi skierowanymi przeciwko egzaminom spowodowały znacznie zwiększoną aktywność publicystyczną uczestników konferencji i nowe pomysły na jej rozwój. *Czy maturę naprawdę trzeba „zdać”?* *Głos w kwestii amnestii* (M. Smolik), *Sen (a nawet dwa) nocy letniej* (C. Ficner), *Wstrzelić się w model czy rozwiązać zadanie?* (T. Bulska), *Matura na falach społecznych nastrojów* (B. Kossakowska), *O konieczności uzewnętrznienia ustnej matury z języka polskiego* (A. Ślósarz), *Przed wojną, to była matura* (I. Leszczyńska), *Nauczyciele historii a Nowa Matura. Czy Nowa Matura wpłynęła na metody prowadzenia zajęć z historii* (K. Jurek), *Efekt zwrotny egzaminów zewnętrznych – dydaktyka, pomoce dydaktyczne a selekcja na uczelnie wyższe* (H. Palkij), *Matura 2006. Egzamin ustny z języka angielskiego oraz Kilka refleksji na temat części pisemnej szkolenia kandydatów na egzaminatorów egzaminu maturalnego z języka angielskiego* (M. Stawicka), *Nadszedł moment, w którym potrzebna jest zmiana komunikowania wyników egzaminu maturalnego i sposobu jego ustalania* (M.K. Szmigel).

W wystąpieniach konferencyjnych pojawia się troska o uczniów o specyficznych problemach w nauce, uczniów upośledzonych w stopniu lekkim oraz uczniów szkół zawodowych: *Egzaminowanie zewnętrzne uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu lekkim a możliwości spełnienia standardów wymagań egzaminacyjnych wg deklaracji nauczycieli szkół specjalnych i ogólnodostępnych* (C. Jarosz), *Nowe spojrzenie na etiologię dysleksji w kontekście egzaminów zewnętrznych* (T. Wejner), *Modułowe programy kształcenia jako warunek przygotowania ucznia do zewnętrznych egzaminów zawodowych* (J. Krzyżak).

Łomża 2007

Uczenie się i egzamin w oczach uczniów

Temat konferencji spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników konferencji. Oprócz obrad plenarnych toczących się pod hasłem *Postępy diagnostyki edukacyjnej* obrady toczyły się w siedmiu sekcjach tematycznych. Przykłady referatów: *Uczenie się i egzamin „na ustach” uczniów i nauczycieli – konstruktywna analiza wypowiedzi obojga stron* (M. Daszkiewicz), *Uczeń wykorzystuje wyniki egzaminu zewnętrznego* (K. Bednarek, C. Lempa), *Samocena osiągnięć edukacyjnych szóstoklasistów a wyniki sprawdzianu* (T. Janicka-Panek), *Prognozowanie przez uczniów wyniku próbnego egzaminu* (A. Dubiecka, J. Stańdo), *Opinie uczniów o egzaminie gimnazjalnym w 2006 roku* (A. Rappe), *Motywacje uczniów do nauki (doniesienie badawcze)* (W. Jasiński), *Wersje arkuszy egzaminacyjnych a niesamodzielność pracy uczniów* (J. Lis, P. Wiedrych), *Uczenie się w opiniach uczniów ponadgimnazjalnych* (M.K. Szmigel).

Pojawiały się pytania i próby odpowiedzi: *Czy dobrze zdana matura jest gwarantem powodzenia na studiach?* (W. Kwiatek), *Progностyczna funkcja zadania matematycznego?* (E. Stożek), *Co dalej, gimnazjalisto?* (M. Lipska), *W jaki sposób nauczyciele postrzegają pracę nauczycieli podczas lekcji?* (P. Majkut), *Wychowanie moralne na lekcjach biologii – zniewolenie czy wyzwolenie?* (A. Kosobucka), *Czy doświadczenia polskie z wdrażania oceniania kształtującego są OK?* (M. Choroszczyńska, B. Kossakowska).

W sekcji **Uczenie się i jego wynik** wysłuchaliśmy m.in. takich wystąpień jak: *Uczymy (się) rozwiązywania zadań otwartych* (M. Sobczak), *Uczenie się...* (M. Skibińska).

W poszukiwaniu uczniowskich motywacji. Dynamika rozwoju kompetencji matematycznych uczniów na podstawie wyników sprawdzianów „W połowie drogi...” i co z tego wynika; Na edukacyjnych ścieżkach, czyli diagnoza umiejętności uczniów na podstawie analizy błędów; Ewaluacja formatywna, czyli kompetencje matematyczne in statu nascendi na podstawie projektu edukacyjnego „W połowie drogi” (E. Jaworska, B. Makulska-Dąbkowska, E. Ostaficzuk, A. Wawrzyniak, A. Werner).

Liczny zespół polonistów, którzy nadesłali referaty, zdecydował o wyróżnieniu sesji zatytułowanej **Jawny i ukryty sens egzaminu polonistycznego**. Warto przypomnieć problemy poruszane wówczas przez autorów: *Żałożenia egzaminu ustnego z języka polskiego a praktyka szkolne* (A. Krasucka, E. Modrzewska), *Droga do sukcesu dydaktycznego – komunikat badawczy* (M. Boba, M. Michłowicz), *Umiejętności językowe ucznia jako jedna z przesłanek sukcesu dydaktycznego i egzaminacyjnego* (M. Romanowska), *Pytania o ocenianie, czyli egzamin po egzaminie* (T. Bulska, B. Kozak), *Standaryzacja jako element na drodze do egzaminów certyfikowanych* (M. Stawicka).

Konferencja ta zapoczątkowała także stałe wyróżnienie dwóch kolejnych sesji: **Diagnoza przedmiotów humanistycznych** oraz **Diagnoza przedmiotów matematyczno-przyrodniczych**.

Wrózenie z fusów. Pytania o wartość diagnostyczną arkuszy egzaminacyjnych w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego (J. Czarnota-Mączyńska), Zadanie „rozrywające” na egzaminie maturalnym z historii (K. Jurek), Związki wiedzy wyjaśniającej i interpretacyjnej w kształceniu polonistycznym (K. Rybicka), Diagnoza umiejętności muzycznych dzieci w młodszym wieku szkolnym (A. Weiner).

Program nauczania a osiągnięcia gimnazjalistów w zakresie matematyki (H. Marek), Wyniki egzaminu gimnazjalnego źródłem inspiracji nauczyciela i ucznia (E. Tyralska-Wojtyca), Kategoryzacja rozwiązań zadań otwartych części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego (K. Kołodziej), Historia jednego zadania (J. Paczkowski).

Warto zwrócić uwagę dziś na refleksyjność pracowników systemu egzaminacyjnego, którzy odczuwając brak dyskusji wewnątrz systemu, przenosili ją na forum PTDE, ponieważ liczyli na przeczytanie tekstów przez osoby odpowiedzialne za jego dalszy rozwój. Jednym z takich przykładów, stanowiący etapową syntezę złożonej działalności edukacyjnej, w której autor referatu ma ogromny udział, niech będzie tekst: *Refleksje na temat rozwoju systemu egzaminacyjnego* (H. Szaleniec).

Wszyscy autorzy tekstów otrzymali od Wydawnictwa Akademickiego i Profesjonalnego nowy podręcznik Bolesława Niemierko *Kształcenie szkolne. Podręcznik skutecznej dydaktyki*.

Opole 2008

Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela

Opole we wspomnieniach istnieje jako miejsce szczególne dla diagnostyki edukacyjnej. Działała tu grupa współzałożycielska pomiaru dydaktycznego z takimi osobami jak dr Eugeniusz Gabryelski, polonistka Teresa Słowikowska-Olejarczyk, matematyk dr Jerzy Nowik. W Niwkach i Dąbrowie Niemodlińskiej odbywały się historyczne seminaria i warsztaty na temat międzynarodowych badań osiągnięć uczniów. Tego dotyczył m.in. artykuł *Rzecz krótka o pomiarze dydaktycznym w Opolu* (I. Futyma, J. Nowik, A. Szała).

Znaczenie opanowania języka diagnostyki edukacyjnej przez nauczycieli rozważył i wymodelował w artykule *Uczenie się i egzamin na „ustach” uczniów i nauczycieli postscriptum do tekstu XIII KDE na temat błędów atrybucji* (M. Daszkiewicz). Gruntowne studium przygotowania się uczniów do egzaminów maturalnych przedstawiono w tekście – *Efekty uczenia się szkolnego i nieformalnego w świetle wypowiedzi uczniów i egzaminów maturalnych z historii i wiedzy o społeczeństwie* (H. Palkij). Tajniki pomiaru rozumienia czytanego tekstu odnajdujemy w *tekstach Nauczyciel i (czy) egzaminator oceniają test czytania ze zrozumieniem* (K. Rybicka, B. Udziak), *Uczyć i oceniać czy oceniając, uczyć?* (S. Jakubowicz, S. Plebański, K. Rybicka, B. Udziak), *Być nauczycielem, czyli co wiem o uczeniu się moich uczniów i co z tej wiedzy dla nas wynika?* (E. Jaworska, M. Jaworska), *Sukces dydaktyczny a sukces wychowawczy w kształceniu – w świetle egzaminów zewnętrznych* (dop. autora: z wykorzystaniem „Analizatora Matur” spółki ProgMan), *Uczenie się uczniów poprzez metodę projektów* (M. Krogulec-Sobowiec).

Gorącą wówczas politycznie problematykę reprezentują teksty: *Lektury obowiązkowe w dydaktyce i na egzaminie maturalnym z języka polskiego* (M. Romanowska), *Edukacyjny i pomiarowy „Mis”*, czyli o nowym egzaminie gimnazjalnym z języka obcego (M. Smolik). W tym artykule dokonał wiwisekcji koncepcji i trybu przygotowań nowego egzaminu gimnazjalnego. Już wkrótce został dostrzeżony i wyróżniony funkcją koordynatora projektu CKE, wprowadzającego kierunkowe zmiany w egzaminach z języków obcych. Argumenty pozytywne i negatywne wobec sposobu wprowadzenia matematyki jako przedmiotu obowiązkowego przedstawiono w udokumentowanym studium wyboru przedmiotów ścisłych na egzaminie maturalnym w LO i LP *Matematyka na egzaminie maturalnym w kontekście wyników gimnazjalnych* (M.K. Szmigel), *Za trudne, ale ciekawe, chociaż banalne* (E. Ostaficzuk, G. Śleszyńska) *Wymagania egzaminacyjne jako integralna część wymagań szkolnych. Czy i na ile praktyka potwierdza teorię? Wnioski z pracy przykładowych klas LO w latach 2007-2008* (E. Chorąży).

Referaty uczestników wybiegały także poza główne hasło. Pojawiło się znacznie więcej tekstów dotyczących *edukacyjnej wartości dodanej*. Ilustracją tego tematu niech będą teksty: *Wpływ rzetelności pomiaru osiągnięć uczniów na edukacyjną wartość dodaną* (M. Jakubowski), *Zastosowanie modeli EWD do ewaluacji polityki edukacyjnej* (M. Jakubowski), *Metody obliczania edukacyjnej wartości dodanej dla szkół kończących się egzaminem maturalnym* (A. Pokropek), *Od jakich czynników indywidualnych zależy edukacyjna wartość dodana w szkołach wiejskich?* (R. Sterczyński, T. Kutajczyk, B. Przychodzeń), *Wykorzystanie edukacyjnej wartości dodanej w lokalnej polityce oświatowej* (M.K. Szmigel), *Refleksyjny praktyk wobec edukacyjnej wartości dodanej* (E. Stożek), *EWD w krakowskich gimnazjach z bardzo wysokimi wynikami egzaminu* (A. Rappe) *Szacowanie edukacyjnej wartości dodanej dla nauczyciela – możliwości i ograniczenia* (P. Majkut).

Już wówczas pojawiły się także teksty wskazujące na nowe kierunkowe działania w systemie egzaminów zewnętrznych, jakim jest e-ocenie. Czy *e-ocenie może zapewnić wyższą rzetelność punktowania?* (H. Szaleniec, D. Węziak-Białowolska). Wprowadzenie zmiany polegającej na losowym doborze egzaminatorów, bieżącej ocenie zgodności punktowania, jest nadal polem prób, szkolenia egzaminatorów i pracowników systemu.

Refleksje egzaminacyjne reprezentowały teksty: *Wiadomości czy umiejętności? i Aby język giętki powiedział wszystko, co pomyśli głowa* (M. Boba, M. Michłowicz), *Co wynika z wyniku laureata na egzaminie?* (P. Świądrych, J. Lis), *Opinie nauczycieli na temat egzaminów zewnętrznych* (I. Suskiel).

Uczestnicy konferencji zainteresowani zastosowaniem *Teorii wyniku zadania IRT* w systemie egzaminów zewnętrznych mogli otrzymać bezpłatnie pierwszą zbiorową publikację w języku polskim (pod redakcją H. Szaleńca) wydaną przez CKE.

Kielce 2009

Badania międzynarodowe i wzory zagraniczne w diagnostyce edukacyjnej

XV Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej potwierdziła trwałe zainteresowanie diagnostyką ze strony nauczycieli, egzaminatorów i pracowników naukowych. Równoległe z tomem konferencyjnych wystąpień ukazał się podręcznik akademicki Bolesława Niemierko *Diagnostyka Edukacyjna*, który zapewne pomaga w prowadzeniu zajęć z tego zakresu na uczelniach pedagogicznych.

Przy dużym zaangażowaniu Świętokrzyskiego Centrum Rozwoju Edukacji udało się zorganizować udział gości z Finlandii, kraju, który zafascynował nas sukcesem w badaniach PISA. Zaproszeni profesorowie (Heikki K. Lyytinen i Pasi Reinikainen) zestawili listę prawdopodobnych czynników tego sukcesu, wśród których systematyczna praca ze słabszymi uczniami należy do najbardziej skutecznych. *O międzynarodowych badaniach umiejętności uczniów a badaniach w Polsce* mówił m.in. pracujący wówczas w Organizacji Współpracy i Rozwoju (OECD) Maciej Jakubowski. Przekrojowo omówił czterdziestolecie takich badań, analizując różnice między badaniami IEA i PISA. *Jak czytają dzieci w Polsce i na świecie na podstawie badania PIRS 2006* omówił dyrektor CKE prof. dr hab. Krzysztof Kónarzewski.

Nowe horyzonty diagnostyki edukacyjnej w Polsce przedstawił w studium *E-ocenie – to nie tylko zmiana technologii* pierwszy koordynator tego projektu badawczo-rozwojowego (H. Szaleniec), *Przygoda z e-ocenianiem* (M. Boba, M. Michłowicz), *Ocenianie tradycyjne i e-ocenie w świetle doświadczeń po pilotażu – spostrzeżenia na podstawie własnych doświadczeń oraz indywidualnych raportów przewodniczących zespołów i egzaminatorów* (B. Frąszczak).

Po raz pierwszy w wydawnictwie konferencyjnym i podczas przebiegu konferencji została wydzielona sekcja **Edukacyjna Wartość Dodana**. Sekcja ta ma także w kolejnych latach stałego opiekuna naukowego prof. dra hab. Romana Dolatę. Najważniejszym artykułem tej sekcji był tekst *Metody statystyczne wykorzystywane w szacowaniu trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych* (A. Pokropek), *Interpretacja trzyletnich wskaźników EWD* (F. Kulon, P. Majkut), *Spójrzmy na efektywność wiejskich gimnazjów* (A. Rappe), *Z EWD wśród samorządowców* (E. Stożek).

Sekcja **Konteksty uczenia się** zawierała cenne studia empiryczne: *Od jakich czynników zależy skuteczność kształcenia w gimnazjach wiejskich i wielkomiejskich?* oraz *Czynniki kształcenia ogólnego w gimnazjach wielkomiejskich na podstawie wyników badania przeprowadzonego przez OKE Gdańsk* (T. Kutajczyk, B. Przychodzeń, R. Sterczyński), *Uczeń zdolny i jego rozpoznanie* (E. Jakubiak-Zapalska), *Wyniki testu uczniów ze środowiska wiejskiego i miejskiego a poziom aspiracji edukacyjnych i zawodowych* (K. Palka).

Tradycyjnie już odbyły się także obrady w sekcjach **Humanistyka** oraz **Nauki ścisłe**. Tradycyjnie z referatami wystąpiły osoby, które w poprzednich latach nie tylko przygotowywały referaty, ale i prowadziły obrady w sekcjach.

Warto odnotować także badania nowych autorów *Wypowiedzi uczniowskie na egzaminie maturalnym z przedmiotów humanistycznych jako zjawisko społeczne* (A. Finkstein, K. Jurek, J. Kozieł), *Analiza wybranych zadań egzaminacyjnych i schematów oceniania* (J. Brzdąk), „Ziemniaczane” lekcje, czyli innowacje dydaktyczne na lekcji matematyki (S. Jasiewicz), *Kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów z fizyki* (E. Strugała).

W sekcji **Ocenianie szkolne** mówiono m.in. *O niebezpieczeństwach marginalizacji oceniania bieżącego* (U. Opłocka, M. Gurgul), *Ocenianie kształtujące po polsku – innowacyjna propozycja rozwoju osobistego dla ucznia i nauczyciela* (L. Pasich), *Co zrobić, aby uczeń polubił sprawdzanie i ocenianie* (M. Krogulec-Sobowiec), *Ocenianie osiągnięć szkolnych dzieci zdolnych – refleksja z drogi poszukiwania* (L.E. Wojciechowska).

Toruń 2010

Terazniejszość i przyszłość oceniania szkolnego

Spotkaliśmy się po raz pierwszy w mieście Mikołaja Kopernika. W przeszłości działał tu Kazimierz Sośnicki, a dostojnymi gośćmi konferencji byli profesorowie Zbigniew Kwieciński i Aleksander Nalaskowski. Konferencję w tym mieście zorganizowano z inicjatywy Czesława Ficnera, jednego z założycieli Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej, zajmującego wówczas wysokie stanowisko w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Obrady plenarne toczyły się w trzech odsłonach: *Społeczne tło oceniania szkolnego*, *Teoria oceniania szkolnego*, *Składniki sukcesu edukacyjnego*. Tytuły wystąpień profesorskich przedstawiono wcześniej. Następnie w ciągu dwóch dni uczestnicy obradowali w siedmiu sekcjach tematycznych: **Ocenianie kształtujące**, **Na tropach oceniania orientującego**, **Ocenianie sumujące**, **Edukacyjna wartość dodana**, **Przedmioty humanistyczne**, **Przedmioty przyrodnicze**, **Matematyka**.

Także i tym razem nie zawiedli dobrze już znani czytelnikom autorzy, którzy zgodnie z dziedziną zainteresowań i profesją przedmiotową zagospodarowywali kolejne pola diagnoz edukacyjnych, np. *Patchworkowa sprawiedliwość oceniania* (M. Groenwald), *Ocenianie kształtujące, czyli o niejednoznaczności* (G. Szyling), *Ocenianie kształtujące w polskiej szkole* (K. Stróżyński) *Uczniowskie planowanie w luce między ocenianiem wewnątrzszkolnym a ocenianiem zewnętrznym* (K. Rybicka), *Analiza efektów kontekstowych – problemy związane z rzetelnością* (A. Pokropek), *Badania panelowe w szkołach podstawowych i gimnazjach a rozwój wskaźnika EWD. Doniesienie badawcze* (Z. Lisiecka), *Planowanie rozwoju szkoły z wykorzystaniem trzyletnich wskaźników egzaminacyjnych* (M.K. Szmigel).

W każdej z sekcji silnie wybrzmiewała tematyka egzaminacyjna, np. *Ustna matura z języka polskiego. Wewnętrzny egzamin w systemie egzaminów zewnętrznych?* (A. Finkstein, J. Kozieł), *Od ogółu do szczegółu – czyli o czym warto pamiętać, konstruując zadania egzaminacyjne z przedmiotów przyrodniczych* (B. Kupis, K. Traple), *Wypracowania z historii i wiedzy o społeczeństwie na egzaminie maturalnym – nowe zagrożenia* (H. Palkij), *Nowa formuła egzaminu gimnazjalnego – strata czy zysk dla przedmiotów przyrodniczych*

(E. Tyralska-Wojtyca), *W drodze do oceniania holistycznego egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej* (K. Kołodziej, U. Mazur), *Czy nowy klucz punktowania na wpływ na wyniki sprawdzianu w 2010 roku* (J. Kubat, J. Matwijko), *Egzaminatorzy o ocenianiu. Opinie egzaminatorów egzaminu maturalnego w sesji egzaminacyjnej 2010 roku* (K. Jurek), *Ewaluacyjna funkcja egzaminów zewnętrznych w opiniach nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów* (M. Piotrowski).

Dzięki uczestnikom rekrutującym się ze środowiska doradców i konsultantów ośrodków metodycznych dowiadujemy się, jakie jest zapotrzebowanie na różne formy doskonalenia zawodowego wśród nauczycieli, np. *Egzaminy zewnętrzne a doskonalenie nauczycieli w województwie opolskim w latach 2005-2008 – próba syntezy* (M. Szela), *Ocena opisowa w edukacji wczesnoszkolnej – diagnoza czy fikcja? Czyli o potrzebie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej z zakresu podstaw diagnostyki edukacyjnej* (J. Nowik), *Pomiar motywacji do uczenia się i rozwiązywania zadań o tematyce ekonomicznej a wspomaganie nauczania metodą projektów* (B. Spierewka-Tyrkinhejm).

Kraków 2011

Ewaluacja w edukacji. Koncepcje, metody, perspektywy

XVII Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej stała się okazją do nawiązania współpracy z Polskim Towarzystwem Ewaluacyjnym i realizatorami projektu „Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym” na czele z koordynatorem projektu Grzegorzem Mazurkiewiczem. Podczas konferencji nie zabrakło pioniera naukowego rozwoju ewaluacji w edukacji prof. Leszka Korporowicza i prof. Henryka Mizerka. Obrady plenarne prowadzono w trzech odsłonach: *Znaczenie ewaluacji*, *Rozwój ucznia*, *Blisko i daleko* oraz czterech sesjach tematycznych: *Horyzonty ewaluacji w edukacji*, *Ewaluacja a kierowanie szkołą*, *Diagnostyczne oblicza humanistyki*, *Pomiar i ocenianie osiągnięć uczniów*.

Przypomnienie kilku tytułów referatów i doniesień spośród 54 opublikowanych, a niewymienionych wcześniej nie jest łatwe. Na początek: *Ewaluacja w nadzorze pedagogicznym. Model i system wartości* (G. Mazurkiewicz), *Ewaluacja jako wykonywanie zadania* (K. Stróżyński), *Ewaluacja arkuszy maturalnych z wiedzy o społeczeństwie i historii w zewnętrznym systemie oceniania* (B. Andrzejewska, B. Freier-Pniok), *Ewaluacja osiągnięć uczniów w zakresie skutecznej komunikacji ustnej na lekcjach języka obcego w gimnazjum* (J. Kamińska), *Wyniki egzaminu gimnazjalnego w procesie ewaluacji szkoły* (K. Kołodziej), *Interpretacja „szklanych skrzydeł” Adama Mickiewicza w szkolnej ewaluacji* (K. Rybicka).

Drugą grupę zagadnień pomiarowych stanowią: *Zrównywanie wyników egzaminów zewnętrznych w kontekście międzynarodowym; Matura z języka polskiego. Wybrane problemy metodologiczne* (A. Pokropek), *Zrównywanie wyników egzaminów zewnętrznych z wykorzystaniem modeli IRT* (B. Kondrątek), *Skala motywacji testowej – analiza właściwości psychometrycznych* (D. Węziak-Białowska), *Portal internetowy „My School” źródłem informacji o jakości nauczania w australijskich szkołach* (M.K. Szmigel)

Trzecią grupę zagadnień podsumowujących przemyślenia na temat egzaminów reprezentują takie tytuły wystąpień jak: *Matematyka w nowym egzaminie gimnazjalnym w kontekście minionych 10 lat doświadczeń* (K. Kołodziej, U. Mazur, E. Tyralska-Wojtyca), *Wykorzystanie wyników egzaminacyjnych w ewaluacji kształcenia humanistycznego gimnazjalistów* (T. Kutajczyk, R. Sterczyński), *Dlaczego warto zamykać zadania* (A. Twardowska, W. Grajkowski, M. Chrzanowski, B. Ostrowska, K. Spalik).

Wrocław 2012

Regionalne i lokalne diagnozy edukacyjne

Wróciliśmy do Wrocławia na zaproszenie dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej Wojciecha Małeckiego, pełniącego przez trzy kadencje funkcję wiceprzewodniczącego PTDE. Pamiętamy, że Wrocław stanowił kolebkę powojennego pomiaru dydaktycznego w Polsce. Tu działała z grupą pasjonatów dr Krystyna Czupiał, koordynator Ogólnopolskich Badań Osiągnięć Uczniów, Nauczycieli i Szkół, intensywnie współpracując z IEA. IEA to Międzynarodowe Stowarzyszenie ds. Oceny Osiągnięć Szkolnych, niezależna międzynarodowa organizacja do współpracy z krajowymi instytucjami badawczymi i rządowymi agencjami badawczymi. Prowadzi na dużą skalę badania porównawcze osiągnięć edukacyjnych i innych aspektów edukacji. Kilka lat temu IEA obchodziła 50-lecie swego istnienia.

Konferencję tę zapamiętamy m.in. ze względu na obecność dużej grupy młodych psychologów i socjologów – pracowników i współpracowników Instytutu Badań Edukacyjnych, którzy pod kierunkiem prof. Romana Dolaty i dra Henryka Szaleńca rozwijają w Polsce metodologię badań edukacyjnych, sięgając po najnowsze teorie psychometryczne. Główne doniesienia z badań opartych na probabilistycznych teoriach pomiaru (IRT) z wykorzystaniem odpowiedniego oprogramowania komputerowego wygłaszane w sesji **Modele psychometryczne** okazały się najatrakcyjniejsze dla jej uczestników. Przykłady referatów wygłoszonych w tej sekcji to: *Wielogrupowy Model IRT. Analizy symulacyjne* (A. Pokropek), *Nowe modele jednorocznej EWD* (A. Pokropek, T. Zóltak), *Wybór ma znaczenie, czyli problem miar dopasowania pozycji testowych do modelu pomiarowego w tworzeniu testów za pomocą metody IRT* (A. Hawrot), *Można inaczej. Wykorzystanie IRT do konstrukcji testów osiągnięć szkolnych* (A. Jasińska, M. Modzelewski), *Możliwości wykorzystania zrównanych wyników egzaminu gimnazjalnego w szkolnej diagnozie* (H. Szaleniec). Autorzy przygotowanych wystąpień zadbali o ich komunikatywny przekaz, zdając sobie sprawę, że pozostali uczestnicy konferencji nie są specjalistami w tej dziedzinie.

Tradycyjnie już nasi autorzy zainspirowani podczas poprzedniej konferencji zagadnieniem ewaluacji kontynuowali badania i przygotowali wystąpienia relacjonujące wyniki zewnętrznych badań ewaluacyjnych w szkołach, prowadzone przez nadzór pedagogiczny i wewnątrzszkolne badania oraz refleksje nad raportami odbiorców tych informacji. Ilustracją podjętej tematyki niech będą referaty: *Bariery wykorzystania wyników ewaluacji zewnętrznej przez władze oświatowe na poziomie lokalnym* (R. Dorczak), *Obiektywność oceny stopnia spełnienia wymagań stawianych przez państwo szkołom w ramach Systemu*

Ewaluacji Oświaty (P. Skórska, M. Koniewski, P. Majkut), *Komu potrzebna jest wewnętrzna diagnoza?* (J. Paczkowski, T. Kropiowska), *Ewaluacja w Turcji i w krajach Unii Europejskiej – spostrzeżenia po wizycie studyjnej* (U. Opłocka).

Przykłady prac badawczych związanych z tematem konferencji: *Wskaźniki oświatowe jako narzędzie diagnozy lokalnych systemów oświatowych* (J. Herczyński), *Waloryzacja edukacyjna województwa małopolskiego na podstawie wyników egzaminacyjnych z przedmiotów ogólnokształcących* (M.K. Szmigel), *Przykład diagnozy lokalnej z wykorzystaniem wyników egzaminacyjnych z przedmiotów ogólnokształcących* (M.K. Szmigel, A. Rappe), *Z doświadczeń Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży ze współpracy z samorządami terytorialnymi* (E. Prószyńska).

Po raz pierwszy wyróżniono w programie sekcję **Diagnosta edukacyjny w szkole**. Przykłady referatów: *Model diagnostycznych badań podłużnych dla szkoły podstawowej* (M. Sobczak), *O „nadwyżce wiedzy” w diagnozowaniu klasy szkolnej* (G. Szyling), *Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły – ocenianie szkolne – refleksje ze szkolnego korytarza* (L.E. Wojciechowska), *Diagnoza jako narzędzie sprawdzania i uczenia* (T. Bulska-Leśniak, D. Plata).

Jak zwykle bardzo silnie reprezentowana była tematyka egzaminacyjna zarówno podczas plenarnych obrad, jak i obrad w sekcjach **Przedmioty humanistyczne** oraz **Przedmioty ścisłe**: *W obronie testomanii, czyli o przydatności i ograniczeniach standaryzowanych testów* (M. Jakubowski), *Czy warto urodzić się w styczniu? Wiek biologiczny a wyniki egzaminacyjne* (R. Dolata, A. Pokropek), *Porównanie wyników Europejskiego Badania Kompetencji Językowych i egzaminu gimnazjalnego z języków obcych* (F. Kulon, A. Gajewska-Dyszkiewicz, K. Paczuska), *Egzamin gimnazjalny z historii. Obserwacje i wnioski* (K. Jurek), *W jakim stopniu uczniowie opanowali umiejętność „Wykorzystanie wiedzy w praktyce”? Analiza zadań otwartych z arkusza Sprawdzian 2012* (J. Matwijko), *Schematy oceniania zadań z matematyki* (A. Sułowska), *O interpretacji na egzaminie z języka polskiego. Dylematy polonisty* (W. Kozak, M. Latoch-Zielińska), *Diagnoza osiągnięć uczniów z geografii na egzaminie gimnazjalnym – refleksje dla praktyki edukacyjnej* (M. Tracz).

Gniezno 2013

Polska edukacja w świetle diagnoz prowadzonych z różnych perspektyw badawczych

XIX Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej po raz pierwszy została zorganizowana na terenie Wielkopolski dzięki staraniom uczestników konferencji wywodzących się z różnych instytucji oświatowych. Po raz pierwszy współorganizatorem konferencji było Starostwo Powiatowe – Powiatu Gnieźnieńskiego. Nie bez znaczenia dla wyboru miejsca był fakt, że tu urodził się i zdobywał szlify uczniowskie Wojciech Małecki. Konferencja odbyła się w pięknym budynku Kolegium Europejskiego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Tematyka wystąpień konferencyjnych była bardzo urozmaicona. Prof. Bolesław Niemierko w swoim wystąpieniu *Diagnostyka edukacyjna duża i mała* podkreślił, że dziś pilnie potrzebna w diagnostyce edukacyjnej jest zarówno perspektywa „z daleka”, jak i perspektywa „z bliska”.

Perspektywę daleką poznaliśmy poprzez wystąpienia: *Polska w świetle międzynarodowych badań umiejętności uczniów* (M. Jakubowski), *Porównywalność w badaniach międzynarodowych. Przykład wskaźnika motywacji do nauki w badaniu PISA 2006* (A. Pokropek), *Wybrane uwarunkowania osiągnięć polskich i fińskich 15-latków w badaniach PISA 2009* (B. Ciżkowicz), *Edukacyjna wartość dodana w angielskiej szkole* (M.K. Szmigel), *Europejski system transferu osiągnięć (ECVET) w kształceniu i szkoleniu zawodowym na przykładzie Szkocji, Niemiec i Polski* (A. Król).

Wyniki badań krajowych reprezentowały zarówno badania ilościowe, jak i jakościowe, np. *Względny wiek uczniów w oddziale a ich samoocena* (K. Konarzewski), *Czy kształcenie kompetencji kluczowych w ramach projektu e-Akademia Przyszłości wpłynęło na poziom osiągnięć egzaminacyjnych uczniów szkół uczestniczących w projekcie* (H. Szaleniec, B. Kondratek), *Międzyszkolne zróżnicowanie wyników nauczania po pierwszym etapie kształcenia* (A. Jasińska, M. Modzelewski), *Kto się uczy poza szkołą? Predyktory korzystania z płatnej i bezpłatnej pomocy w nauce* (A. Jasińska, A. Hawrot), *Gimnazjum niejedno ma imię – na podstawie wywiadów z dyrektorami* (M.K. Szmigel), *Projekt edukacyjny jako forma diagnozy umiejętności kluczowych ucznia gimnazjum – zdarzyło się w szkole* (L.É. Wojciechowska).

W sekcji statystyczno-pomiarowej warto odnotować referaty: *Zastosowanie analizy czynnikowej i modelowania IRT w opracowaniu skal pomiarowych, na przykładzie skali „nauczanie pod egzamin”* (M. Koniewski), *Ograniczenia modeli regresji mieszanych efektów* (T. Żółtak), *Zastosowanie teorii detekcji sygnałów do analizy rzetelności systemu obserwacyjnego Argos* (M. Modzelewski, J. Pisarek).

W sekcji ewaluacyjnej przedstawiono wyniki badań uczniów zarejestrowane podczas ewaluacji zewnętrznej: *Nie wiedzą, co wiedzą – uczniowie w procesie edukacyjnym w świetle wyników ewaluacji zewnętrznej* (A. Borek, G. Mazurkiewicz), *Aktywność uczniów w świetle danych z ewaluacji zewnętrznej – różne perspektywy* (M. Tędziągolska, T. Kasprzak), *Ewaluacja własnej pracy w opiniach nauczycieli* (J. Kołodziejczyk), *Wykorzystanie analiz wyników ewaluacji zewnętrznej dla rozwoju współpracy szkół z instytucjami w środowisku lokalnym – możliwości i ograniczenia* (R. Dorczak), *Ekspozycja na zachowania agresywne i przemoc uczniów w szkołach poddanych ewaluacji zewnętrznej w roku szkolnym 2012/2013* (J. Kołodziejczyk, B. Walczak), *Jak zaprosić szkołę do rozwoju? Rola dyrektora w ewaluacji wewnętrznej* (A. Borek, M. Siejewicz), *Raport z ewaluacji zewnętrznej jako komunikat* (B. Udzik).

Podobnie jak w latach ubiegłych obrady prowadzono także w sekcjach humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej. Przeważały wystąpienia stanowiące dużą troskę o jakość zadań egzaminacyjnych, np. *O funkcjonowaniu zadań sprawdzających umiejętności złożone w zakresie tworzenia tekstu na sprawdzianie i egzaminie gimnazjalnym* (M. Michłowicz, A. Gruntkowska), *Doskonalenie oceniania wypracowania* (H. Palkij), *Co się kryje za tymi liczbami?* (J. Chodnicki), *W obronie zadań na dowodzenie na egzaminie gimnazjalnym* (K. Kołodziej), *Nowy egzamin gimnazjalny z przedmiotów przyrodniczych – lepszy od starego, czy tylko inny?* (E. Tyralska-Wojtyca).

Przegląd wybranych tytułów artykułów ilustruje, jak zmieniał się system oświaty w Polsce, a szczególnie, jak rozwijał się system egzaminacyjny i jaki był ich odbiór przez nauczycieli. Jakie emocje i skutki społeczno-polityczne wywoływał.

Pokazuje troskę o trafność zadań konstruowanych do podstawy programowej i wymagań egzaminacyjnych na różnych poziomach edukacji, a także dyskusję o sposobie sprawdzania opanowanych umiejętności.

Artykuły są dowodem przekonania autorów o tym, że system egzaminacyjny stanowi bardzo istotny czynnik kształtujący sposób nauczania. Jeżeli tak, to stopniowo trzeba wpływać i przekonać nauczycieli do odmiennego sposobu sprawdzania kompetencji uczniów, dostosowywać go do oczekiwanych efektów kształcenia. Dużą uwagę poświęcono także sposobom komunikowania wyników i ich wykorzystania w szkołach podczas ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej. Daje się zauważyć także znaczący postęp metodologiczny w badaniach krajowych, zarówno w zakresie badań ilościowych, jak i jakościowych, przeprowadzanych pod wpływem coraz większej znajomości metod stosowanych w dużych, międzynarodowych badaniach osiągnięć uczniów.

Wszystkich Państwa, którzy byliby zainteresowani tekstami, zachęcamy do zajrzenia na stronę www.ptde.org, gdzie od kilku lat zamieszczamy je jako pliki w formacie PDF. Wydawnictwa konferencyjne są możliwe również do nabycia w PTDE.